

NATTVAKAN

Medlemsskrift för HFK

HFK

ÅRG.13

NR 1

1999

HUDIKSVALLSREGIONENS FÅGELKLUBB

Nattvakan

utges av Hudiksvallsregionens fågelklubb (HFK).
Tidningen utkommer med två nummer årligen och
erhålls av samtliga medlemmar i HFK. Årsav-
giften för medlemsskap är för närvarande 50 kronor
och insättes på pg 88 94 30 - 5.

Hudiksvallsregionens fågelklubb

är lokalklubb till Gävleborgs Läns Ornitologiska Förening (GLOF). Medlemsskap i
HFK är dock oberoende av medlemsskap i GLOF. HFK:s verksamhetsområde
utgörs av Hudiksvalls och Nordanstigs kommuner.

Lokalklubben har till syfte att samla och stimulera intresset för fågelfasnan och skyddet
av fågelmiljön i Hudiksvalls och Nordanstigs kommuner. Dessutom skall föreningen verka
för att sprida kunskap i fågelfrågor genom kursverksamhet och exkursioner. Föreningen skall
vara ett forum där medlemmarna inspirerar och informerar varandra. En viktig uppgift
för föreningen är att vara drivande i vissa frågor med anknytning till fågelskydd.

Styrelse

Ordförande
Mats Axbrink
Blockvägen 34B
824 34 Hudiksvall
Tel: 0650/963 87

Vice ordförande
Owe Nygren
Stenbergsvägen 1
824 40 Hudiksvall
Tel: 0650/155 83

Sekreterare
Sven Carlberg
Mikjenäset
820 65 Forsa
Tel: 0650/260 49

Kassör
Lars-Göran Lindström
Slättervägen 13
824 40 Hudiksvall
Tel: 0650/141 21

Övrig ledamot
Bo Fagerström
Dalgatan 10
824 42 Hudiksvall
Tel: 0650/59 51 58

Suppleant
Lars Norman
Klockargården
820 77 Gnarp
Tel: 0652/206 61

Suppleant
Björn Selin
Varvsgatan 3A
824 32 Hudiksvall
Tel: 0650/999 06

Följ med HFK på exkursion

Hudiksvallsregionens fågelklubb
har ett digert utflyktsprogram
under alla årstider.

Styrelsens sida

Mats Axbrink

Mot en ljusnande framtid!

EFTER 10 ÅR SOM ORDFÖRANDE har jag nu äntligen bestämt mig. Jag slutar! Inte för att uppdraget varit särskilt ansträngande ur rent formell synpunkt, men mer för att nya krafter nu bara måste in i HFK och att min roll som ordförande för länets ornitologer, GLOF, delvis krockar med uppdraget som ordförande i HFK. Många andra uppdrag och den enorma nyfikenheten på vad som finns att upptäcka bland fåglarna i Hälsingland kommer däremot att fortsättas med full intensitet.

Som vi diskuterade på senaste årsmötet har HFK under senare år somnat in som förening. Inte minst märks det hos styrelsen där verkligen inte styrelsemötena duggat tätt. Exkursioner har varit påtagligt glest besökta och det som fungerat riktigt bra, framför allt utgivande av Nattvakan, byggt på några få personers starka engagemang. Så borde det naturligtvis inte vara i en ideell förening utan föreningen borde bygga på att stordelen av medlemmarna deltar aktivt, men kanske inte belastas med för mycket.

Vad har då hänt sedan årsmötet? Ja, en sak som vi bestämde oss för var att ordna informella månadsmöten där vi kunde diskutera aktuella frågor. Mötena under vintern har varit välbesökta trots att "kallelse" till mötena skett via "djungeltelegrafen" och inte via upprop i Nattvakan. Även många exkursioner under året har visat på ett spirande mer

Fortsättning sidan 11

INNEHALL nr 1 - 99

Styrelsens sida 3

Mats Axbrink

Ringmärkningen 1998 4

Kenneth Karelius, L G Lindström

Vår morgon 10

Mats Sundkvist

Från fjällgåsens häckplatser 12

Edward Wibeck

Korsord 18

Lars Göran Lindström

Notiser 20

Lars Göran Lindström

Strömstaren 24

Bernt Carlsson

Ekonomisk redovisning 25

Lars Göran Lindström

Återfynd av silltrut 26

Kenneth Karelius, L G Lindström

På kryssning första januari 28

Karin Svensson

Sammanställning av ringmärkningen på Reffelmansviken 29

Lars Göran Lindström

Program 32

*Foto på framsidan: Lavskrika,
Ove Källström.*

*Foto på sista sidan: Trana
Dan Sandberg.*

Bergfink. Foto: Niklas Wallin

Ringmärkningsverksamheten

1998

Kenneth Karelius, Lars Göran Lindström

RESULTATET AV ÅRETS RINGMÄRKNING får betecknas som bra. Totalt märktes 3 611 fåglar av 88 arter.

Boungemärkningen efter kusten av havsfåglar minskade jämfört med i fjol främst på grund av sämre väder men också för att en ö där det förra året märktes cirka 200 fåglar, hade rensats på ungar av en räv. De enda arter som det märktes lika många av var grå- och havstrut.

Rovfågelmärkningen lyckades betydligt bättre. Bland annat märktes 15 ungar av ormråk i sju kullar och 14 ungar av fiskgjuse i fem kullar. Av ugglorna märktes kattuggla, slaguggla och pärluggla trots ett nytt dåligt år för ugglorna.

Ny märkart blev turkduva, två ungar märktes i början av maj i centrala Hudiksvall.

Höstmärkningen vid Reffelmansviken startade i början av augusti och höll på ända till

slutet av oktober. Det var dåligt av flera av våra arter sångare, bl a så mera än halverades antalet fångade lövsångare jämfört med förra året. Det verkar som om många markhäckande fåglar fått sina bon förstörda av det myckna regnandet under sommaren.

En höksångare fångades igen vilket är den sjunde för Reffelmansviken. En fångst av en väldigt ung näktergal tyder på en häckning i området. Flera än normalt fångades av sädesärla, ängsfiolärka och videsparv.

Under senhösten var det många gråsiskor i farten och bland dem som vanligt några snösiskor. Däremot lyste grönsiskorna i stort sett med sin frånvaro.

Återfynd och kontroller

Även detta år så inkom en mängd återfynd av fåglar som ringmärkts i trakten. Totalt blev det 63 egna återfynd och 14 kontroller av fåglar ringmärkta någon annanstans av någon annan ringmärkare.

Som vanligt får man flest återfynd av stora fåglar och därför toppade trutarna återfyndslistan. Två **gråtrutar** som ringmärkts utanför Hålsingekusten avlästes av en annan ringmärkare i Oslo (1).

En **havstrut** märkt på Remmarharet i juni som unge, hittades död i norra Tyskland i december. En annan havstrut kontrollerades på ön Helgoland, Tyskland. En tredje hittades död i Buskerud, Norge efter bara 50 dagar (2).

Flera återfynd av **silltrut** rapporterades. Bland dem kan nämnas en återfunnen, troligen dödad av räv, i Estland. En annan silltrut ringmärkt 1997 återfanns död på Mallorca 2 660 km från märkplatsen. Hela fem av de silltrutar som märkts efter Hålsinglands kust avlästes med hjälp av kikare i Tel Aviv, Israel ca 3 500 km från märkplatserna (3).

En **skrattnås** som märktes på Jan Pettersharet i Strömsbruk hade fastnat i ett

fisknät i Laesö, Danmark 51 dagar senare. Fågeln befriades och kunde oskadd flyga iväg igen. En annan skrattnås hittades död i Holland (4).

Från Gotland kommer ett återfynd av **tobisgrissla**. Fågeln märktes i juli 1997 och återfanns död knappt ett år senare, då återstod endast ett skelett (5).

Många fåglar fastnar i fisknät och omkommer. Detta hände en **tordmule** som fångades i ett nät utanför Åbo, Finland (6).

En **trana** märkt i Kite, Bergsjö 1995 avlästes först i Spanien i slutet av november 1997. I början av april avlästes den på nytt nu vid Hornborgarsjön där den rastade tillsammans med några tusen andra tranor (7).

Ännu ett återfynd har gjorts i Polen. I fjol var det en sävsparv nu en grönsiska som kontrollerades av en ringmärkare (8).

Återfynd från Italien är inte många men i september 1996 skjöts en **rödvingetrast** i Perugia. Den hade märkts som bounce utanför Hudiksvall i juni 1995. Avståndet från märkplatsen var 2 115 km (9).

Bland de 14 kontrollerna av främmande ringar kan nämnas en **blåmes** som var ringmärkt på Valsörarna utanför Vasa i Finland och som Kenneth fångade hemma på gården i februari. Många av de fåglar som vi har vid fågelmatningen kommer ganska långväga ifrån (A).

En intressant kontroll av en **korp** gjordes i april då den avlästes vid en åtel utanför Hudiksvall. Den var märkt i Tavastehus län, Finland. Detta är det första fyndet av en korp som har korsat Bottenhavet (B).

Två spännande fynd av fiskmåsar gjordes under sommaren. En häckande fiskmåsa avlästes i södra Hälsingland. Åtta dagar senare hittades en annan fiskmåsa död vid Lillfjärden, Hudiksvall. Det visade sig att båda måsarna var ringmärkta med ca en månads mellanrum på samma plats, som övervintrande utanför Stavanger, Norge (C).

En gammal tordmule hittades död på Jättholmarna. Den hade då varit död ca fyra veckor. Den märktes på Åland 11 år och 325 dagar innan (D).

Kattugglan är en mycket stationär fågel så fynd långt från häckningsplatsen är inte vanligt. Den kattuggla som hade fastnat med ena benet i en laduvägg i Forsa hade ändå förflyttats sig 62 km från sin märkplats i Skog i södra Hälsingland. Dessutom var den ganska gammal, drygt åtta år.

Tidigare har vi fått återfynd från Belgien på en ringmärkt sävsångare från Reffelmansviken. Nu skedde motsatsen, en rörsångare märkt utanför Bryssel fångades i ett slöjnat i Hudiksvall (E).

Art	Pull	Flygg	RMV	Summa
Knölsvan		1		1
Grågås	1			1
Ejder		1		1
Duvhök	7			7
Sparvhök		1	1	1
Ormvråk	15			15
Fiskgjuse	14			14
Tornfalk	4			4
Tjäder		1		1
Trana	2			2
Strandskata	3			3
Mindre strandpipare	3			3
Storspov	1			1
Drillsnäppa	1	2	2	3
Roskarl	8			8
Labb	7			7
Skrattmåsa	127	6		133
Fiskmåsa	67			67
Silltrut	195			195
Gråtrut	358			358
Havstrut	91			91
Skräntärna	2			2
Fisktärna	51			51
Silvertärna	132			132
Tordmule	80	1		81
Tobisgrissla	15			15
Turkduva	2			2
Berguv	2			2

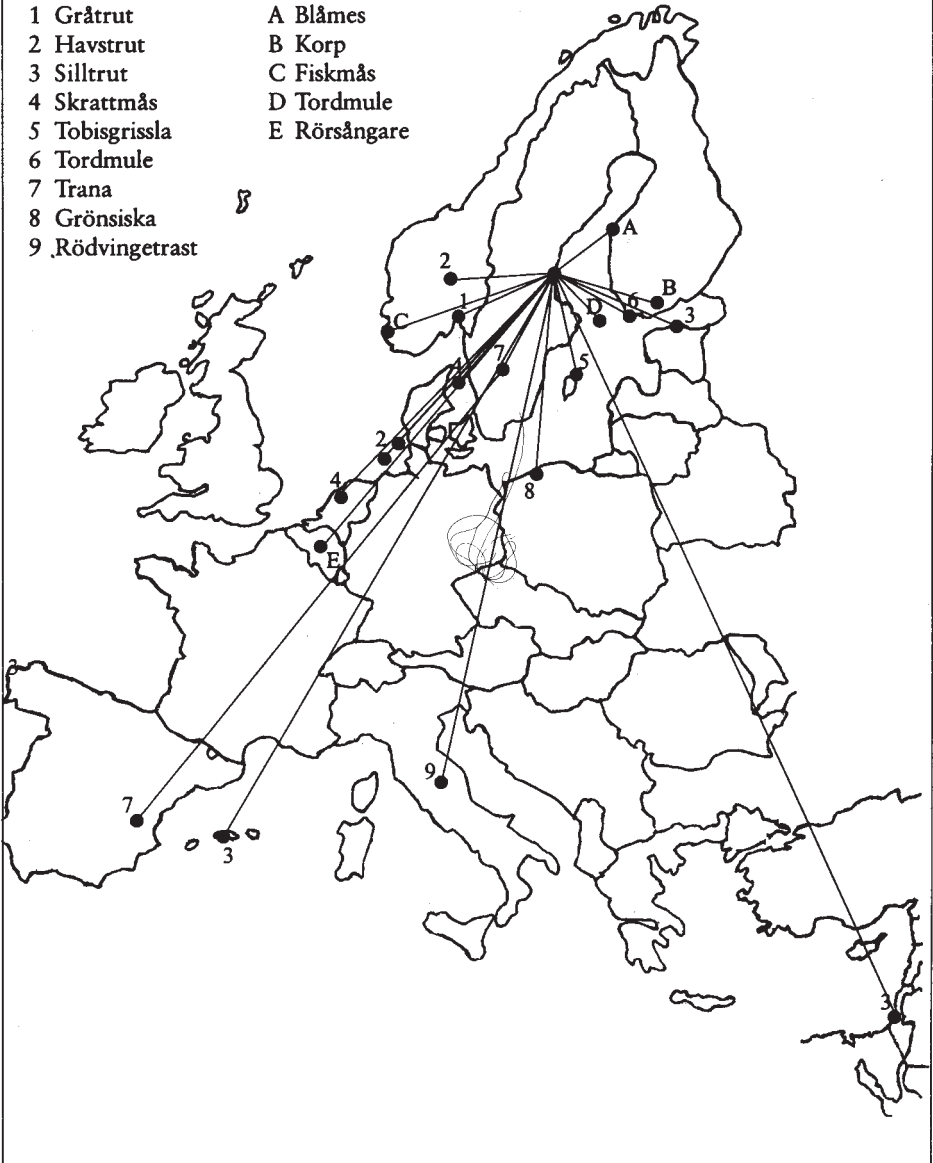
En trutunge skall ringmärkas. Foto: Mats Sundkvist

Art	Pull	Flygg	RMV	Summa
Kattuggla	6			6
Slaguggla	3			3
Päruggla	5			5
Tornseglare	2			2
Gråspett		2		2
Större hackspett		4		4
Ladusvala	26			26
Trädpiplärka		23	23	23
Ängspiplärka		53	53	53
Gulärla		36	36	36
Sädesärla		23	23	23
Gärdsmyg		1	1	1
Järnsparv		78	78	78
Rödhake		33	33	33
Näktergal		1	1	1
Blåhake		98	98	98
Rödstjört	7	10	9	17
Buskskvätta		16	16	16
Stenskvätta		2	2	2
Koltrast		8	1	8

Art	Pull	Flygg	RMV	Summa
Björktrast		6	1	7
Taltrast		1	1	1
Rödvingetrast	10	1	1	11
Sävsångare		22	22	22
Rörsångare		43	43	43
Höksångare		1	1	1
Ärtsångare		14	14	14
Törnsångare		16	16	16
Trädgårdssångare		20	20	20
Svarthätta		19	19	19
Grönsångare		4	4	4
Gransångare		69	68	69
Lövsångare		216	216	216
Kungsfågel		1	1	1
Grå flugsnappare		3	3	3
Svartvit flugsnappare	109	11	8	120
Entita		1		1
Talltita		7	4	7
Blåmes	80	133	87	213
Talgoxe	67	130	82	197
Trädkrypare		2	1	2
Törnskata		19	19	19
Skata	5			5
Kaja	5			5
Kråka	14			14
Stare	15	5		20
Pilfink		6	4	6
Bofink		51	42	51
Bergfink		49	22	49
Grönfink		26	21	26
Steglits		2	2	2
Grönsiska		45	21	45
Hämpling		2	2	2
Gråsiska		283	282	283
Snösiska		5	5	5
Rosenfink		24	24	24
Domherre		6	3	6
Gulspurv		162	139	162
Videsparv		37	37	37
Sävsparv		225	225	225
Summa	1 548	2 063	1 836	3 611

Återfyndskarta

1 Gråtrut	A Blåmes
2 Havstrut	B Korp
3 Silltrut	C Fiskmås
4 Skrattmå	D Tordmule
5 Tobisgrissla	E Rörsångare
6 Tordmule	
7 Trana	
8 Grönsiska	
9 Rödvingetrast	

Större hackspett. Foto: Dan Sandberg

Vårmorgon

Mats Sundkvist

LÖRDAG DEN 4 APRIL. Vad finns i naturen denna kyliga morgon (-11°)? Vi (Lars Göran och Mats) åker klockan 05.00 ut mot Hornslandet. Det första stoppet gör vi vid Lingarökorset för att höra om någon hackspett börjat trumma - inget svar. Vi fortsätter mot Hölick och gör några stopp efter vägen men det verkar vara dåligt med fågel, kanske är det är en för kall morgon?

Framme vid Hölick ser vi tre rådjur och ett stopp vid lotshuset ger några gräsänder och storskrakar. Det har bildats en del nyis under natten och på ett isflak ser vi några

nyss anlända gråtrutar som börjat sin morgontoalett.

Vi fortsätter mot Kuggören, men först gör vi ett stopp vid avverkningen mot Hornslandsudde. Där hör vi orrspel och några mesar drar förbi men ingen hackspett verkar ha vaknat här heller. Nästa anhalt är vid det stora aspbeståndet där LG först hör en gråspett samt en trummande större hackspett plus att vi får höra nya orrspel, meståg och en större korsnäbb ses i en tall.

Nu börjar det vara dags för en fikapaus. Lövsalen är en bra rastplats, där flera större

hackspettar trummar och vi hör även ännu ett orrspel, nu på mycket nära håll. Efter kaffepausen visar jag på ett ormvårksbo som jag hittade förra sommaren. Då lyckades häckningen och det dröjer förhoppningsvis inte länge förrän paret åter är tillbaka efter sin flyttning söderut. På väg mot Kuggören ser vi årets första ormvårk sittande i en grantopp.

På väg ut mot kapellet på Kuggören ser vi en bofink och hör grönsiskor flyga förbi. Fiskaren Erik Åslund kommer förbi och pratar väder och vind och berättar om havsörnen som tog en svanunge och delade bytet med en annan örn (möjligtvis ett par). Plötsligt ser vi en fågel, som vi inte kan bestämma, flyga förbi och vi hör ett läte som vi inte känner igen. Den sätter sig på en sten och tuberna kommer fram. Efter en titt i fågelboken kommer vi fram till att det är en snöspärvshona. Havsörnen som vi hoppades att få se visade sig aldrig och på grund av nyisen ser vi inte heller några sjöfåglar.

Dressviken och Storsand är nästa adress, vi tänker se om det har kommit flera silltrutar men det är bara två där precis som förra gången (27/3), jag var där och kollade. Spill-

kråkan fanns dock på plats vid sitt gamla bohål i en stor tall.

Efter en kopp kaffe på altanen i vår stuga åker vi i lugn takt mot Hudik, stannar vid Skottsjö och spanar på en svävande ormvårk. Som avslutning tar vi en tur mot Nylandet och Hög, inga tranor finns men några tofsvipor har dock anlänt. Ett sista stopp görs vid betongindustrin för att kolla om någon trädlärka kommit dit detta år. Efter en kort promenad hör vi ett välkommet ljud (ögonen lyser på LG). Lärkan sitter på en grushög och lockar. Vi kan se den på ett perfekt avstånd i ca 10 min innan den flyger sin väg.

Trots den kalla april morgonen så är vi väldigt nöjda med vad vi har sett, förresten så är man aldrig missnöjd om man stiger upp en tidig morgon, oavsett årstid, bara att vara ute i naturen räcker gott nog.

Fortsättning från sidan 3

aktivt fågelintresse och jag tappade nästan hakan när nio stycken dök upp på nyårsdagsexkursionen. Som mest har vi väl varit fyra tidigare, oftast två...

Mest glädjande är dock att många tjejer och ungdomar har dykt upp. Traditionellt är ju fågelskådningen starkt mansdominerad och säkert kan Ni tjejer föra in andra dimensioner på skådningen. Våra 4-5 mycket aktiva ungdomar kanske inte låter så imponerande, men är faktiskt otroligt många om vi jämför med övriga länet. Jag vet samtidigt att bara någon enstaka aktiv ornitolog kan skapa underverk när det gäller att agera i fågel-skydds-ärenden, utföra inventeringar eller bara hitta roliga fågelarter! Varje ny ungdom blir därför mycket viktig.

Med dessa ord tackar jag för mig (i alla fall som ordförande) och konstaterar att framtiden ser ljus ut för Hudiksvallsregionens fågelklubb.

Fjällgås vid Lillfjärden. Foto: Bo Fagerström

Från fjällgåsens häckplatser

Fjällgåsen är för oss som bor i Hudiksvalltrakten en speciell fågel. Sedan drygt tio år rastar en stor del av den nuvarande svenska populationen både vår och höst i Lillfjärden och markerna runt Hudiksvall, detta tack vare fjällgåsprojektet som går ut på att ändra fjällgåsens flyttningsvanor, från att ha övervintrat kring Svaria havet till att övervintra i Holland, Frankrike. Fjällgåsen har ju minskat kraftigt och är nu utrotningshotad i hela Norden. Det kan då vara intressant och få en tillbakablick på hur det såg ut för 80 år sedan då fjällgåsen var en spridd häckfågel över stora delar av vår fjällvärld. Denna artikel är ett särtryck från Sveriges Natur 1919 och skriven av Edward Wibeck.

DET BYGGA REGNVÄDRET, som år 1918 fördys-trade midsommarfirandet i de flesta lands-ändar i Sverige, nådde först vid middagstiden den 24 juni upp till trakterna vid Torneträsk. På själva midsommaraftonen och natten där-efter stod himlen ännu vårligt blå över det

vitfläckiga fjälllandskapet runt sjön, vars vida, speglande vatten nyss blivit löst ur isbojorna.

Ej fullt så långt hade våren nått i sin kamp mot vinterns isar och snömassor uppe på den kuperade, sjöuppfyllda lågfjällsplatån väster om Torneträskets nordända, jag menar den

trekant, som mot söder begränsas av järnvägssträckan Björkliden-Riksgränsen och den branta högfjällsbarriären där bakom, mot nordost av Njourajokk och mot nordväst av sjöarna Voulle Njourajaure, Vassijaure m fl, för vilka nyssnämnda vattendrag utgör avloppet. Här kvarlåg ännu istäcket helt eller delvis på småsjöarna, och väldiga, till synes nyckfullt hopade drivor, i vilka den låga, sparsamma fjällbjörksvegetationen somligstades stod halvt begravnen, matade rikligt de allestädes risslande bäckarna, gjorde de nakna slänterna slipprigt hala och kärren i sänkorna blöta som svampar. Men i luften låg värme och vår, änder började komma till de öppnade vattnen, strömstaren satt redan på sin plats vid forsbrädden, gråsisarna byggde och ängspioplärkan låg på nyvärpta ägg.

Det var dock icke blott för att se dessa med flera allmänna representanter för den nordlappländska fågelfaunan, som jag på själva midsommarkvällen befann mig här uppe och med utgångspunkt från Kopparåsens station strävade fram över vidderna mot norr. Mitt hopp var att finna fjällgåsen, som tidigare blivit sedd och hörd i dessa nejder, särskilt vid de sumpiga, av videsnår klädda stränderna av förut nämnda Njourajokk.

Vännerna av vår vilda fågelvärld veta, vilken underbar tjsuning som kan ligga i sökandet efter en sällsynt och svåråtkomlig fågelarts bo. Och i ty fall höra gässen till dem, som bäst hålla måttet! Folkskygga, kloka och försiktiga äro de som få andra fåglar, oberekneligast av alla i sitt val av häckplats. Redan boet av vår vanliga vildgås, vilken likväl i oräkneliga skaror varje sommar sprider sig över de folktomma, myrufffyllda skogsvidderna i det inre och övre Norrland, är för den skull svårt och vanskligt att komma på. Vad fjällgåsen angår, möta ungefär samma svårigheter; kanske får man dock medge, att den skenbara skärpningen av villkoren, som

ligger i denna arts svårtillgängligare och mera begränsade uppehållsorter, i själva verket gör uppgiften lättare. Huru som helst, ett fjällgåsbo är ett rart fynd, och stor var därför min glädje och tillfredsställelse, när jag omsider stod vid det sökta målet.

Upptäckten skedde först sent på kvällen, då solglöden på fjällbarriären i söder redan börjat lysa nattligt röd och skuggorna från omgivande höjder började breda sig över tjärnar och myrland djupt nere i dalbottnarna. Jag hade kommit fram till en liten kitteldal, som ringformigt omslöt en tjärn-ännu delvis isbelagd-, utmed vilkens ena sida ett stycke sankmark utbredde sig. En arm härav följde också på några hundra meters sträcka en bäck, som från en tämligen brant uppstigande sidodal utföll i sjön och här bildade ett litet deltalund. På detta växte låga täta videsnår; i övrigt saknade sankmarken i nämnvärd grad dylik vegetation och visade den för högnordiska trakter egendomliga ytbildningen av höga, elastiska tuvor eller tuvholmar och däremellan löpande band eller större fält av mycket blöt lös mark. För beskaffenheten och uppkomsten av denna säregna formation redogöres bl a i TH. C. FRIES arbete "Botanische untersuchungen im nördlichsten Schweden", 1913, till vilket jag får anledning att i det följande återkomma.

Omedelbart innan jag nådde fram till det backkrön, varifrån utsikten över dalen med sjön först skulle öppna sig för min blick, hade min uppmärksamhet fångats av en fjällvråk, som sakta gungade fram högt över terrängen framför mig. När de båda gässen lyfte - troligtvis i samma ögonblick, som jag blev synlig för dem nere från dalbotten - undgick därför deras uppflogsställe min uppmärksamhet, jag varseblev dem först, sedan de höjt sig ett gott stycke till väders och kacklande började kretsa runt dalen. En blick i prisma-kikaren, och de tydligt framträdande vita

Så här kan det se ut där fjällgässen häckar. Foto: Bo Fagerström

pannblåsarna hos fåglarna sade mig, att det var fjällgäss jag hade framför mig.

Att boet måste finnas i närheten antydde fåglarnas beteende. Sedan de kretsat några slag runt sjön och den bredvidliggande myren, slog de ned vid borte ändan av dalkitteln, i närheten av det förutnämnda bäckdeltat. Under tiden hade jag kommit ut på myren och gick sökande från tuva till tuva. Överst på en av dessa tuvbolstrar fann jag så gott som genast en liten rundsvarvad grop med några gamla skalrester, tydligen kvarlevorna av ett fågelbo från något föregående år. Gropen föreföll mig väl liten för att kunna ha varit ett gåsrede, men å andra sidan visade skalbitarna att äggen, som legat där, varit tjockskaliga och av ansevärd storlek.

Ihågkommande någon äldre uppgift, att fjällgässen med förkärlek skulle reda sitt bo bland videsnåren vid fjällvattnen drog jag mig efterhand bortåt bäckdeltet, där, såsom redan blivit nämnt, vidsträckta sådana snår ut-

bredde sig och dit fåglarna själva ju tycktes ha visat vägen. När jag närmade mig på 100 å 150 meters avstånd från gässen, vilka naturligtvis ej för ett ögonblick lämnat fridstöraren ur siktet, utan hela tiden med sträckta halsar observerat mina åtgöranden, lyfte dessa åter och flögo denna gång ur synhåll längs bäcken uppåt sidodalen. Efter att förgäves ha sökt boet bland videsnåren vid bäcken, där jag snart nog insåg, att det ej kunde finnas, då hela snårformationen genomströmmades av en eller annan decimeter djupt, iskallt snösmältningsvatten, gick jag efter gässen uppåt bäckdalen. Här fann jag dem också snart, gående på en liten myr. Ånyo uppskrämda, vände de åter tillbaka mot kitteldalen och sjön, runt vilken samma kretslopp som förut började.

Här nere måste alltså likväl gåsboet finnas, och då det omöjligt kunde ligga i de genomblöta videsnåren, återstod egentligen blott att än grundligare genomsöka tuvorna i

myren och tilläventyrs den fasta strandslutningen på andra sidan sjön. Mistanken, att den gamle bale, som jag funnit, ändå måste ha varit ett gåsrede, blev åter starkare och jag bestämde mig för att systematiskt trampa över hela den lilla myren, om så skulle behövas. Mycket av detta arbete återstod ej heller ogjort, när till sist mina bemödanden kröntes med framgång.

Från tuvholme till tuvholme hade jag vandrat, de voro torra och behagliga att stiga på, sedan man plumsat fram några hastiga steg genom det blöta kärret däremellan. Jag dröjde just på en sådan hög tuvholme, då jag på något avstånd varseblev en ljusgrå fläck överst på en annan tuva. Fläckar av snarlik färg, bildade av skorpformigt utbredda lavar, funnos visserligen på snart sagt varje tuva, men denna fläck stack genom sin jämnrunda form av litet mer än de andra mot underlaget. Nu rörde också den svaga nattvinden ett dun vid kanten av fläcken, och kikaren röjde genast, att denna i själva verket bildades av en plätt fågeldun. Fjällgåsboet var till sist funnet.

Gässen hade omsorgsfullt täckt över äggen, av vilka ej den minsta fläck var synlig. Antingen hade de givit sig tid härtill, innan de flögo upp vid mitt första annalkande eller också - och detta förefaller sannolikare - hade de båda makarna just då gått och betat efter att tidigare i lugn och ro ha träffat anstalt för äggens skydd mot nattkylan. Åtminstone här uppe i Lappland har vildgåsen för vana att söka sin föda just under senkvällen och natten, då man ofta har tillfälle att se båda makarne tillsammans komma flygande till betesplatserna ute vid myrvattnen. Man har svårt att förstå, hur exempelvis starkt ruvade ägg under de ofta bistert kalla nätterna vid denna årstid skulle kunna undvara skyddet av ett slutet dunhölje, då fågeln är borta, men, så vitt jag vet, föreligga inga di-

rekta iakttagelser häröver. Att somliga gäss övertäcka äggen, innan de smyga sig undan för en annalkande fiende, är däremot iakttaget; sålunda berättar G. KOLTHOFF från sin resa till Spetsbergen år 1900, att spetsbergsgässen stundom vid dylika tillfällen höljde över sina bon så väl ej blott med dun utan även med mossor och jord, att de formligen syntes jämnade med marken.

Sedan jag tagit några fotografier av gäsredet och omgivningen närmast däromkring, undersöktes boet närmare. De 5 äggen, av vilka tre befunnos vara nästan kläck-färdiga och två voro felslagna s k rötägg, lågo i en likadan trång, men djup liten grop som den tidigare iakttagna balen. Det rädde nu ej minsta tvivel därom, att också den varit ett gåsrede, troligen tillhörigt samma par, som alltjämt häckade vid den lilla sjön, vars stilla frid nu kanske för första gången blivit störd på ett så grymt sätt.

Huru jag efter välförrättat ärende vandrade tillbaka till Kopparåsen, är ej mycket att spilla ord på. Fyndet av ett ljunpiparbo, som jag önskade fotografera, tvang mig att byta plåtar i kasseterna, vilket hade sina svårigheter, då midnattssolen strålade klar över fjällheden och intet skyddande gömsle stod att uppbringa i närheten. Under mina egna och bärarens rockar och ytterplagg lyckades emellertid den ömtåliga proceduren, och som resultat av efterföljande fotografering erhöles bl a den vackra fjällbild, som återfinns bland försättsplanschern. Vid tvåtiden på midsommardagens morgon voro vi tillbaka vid järnvägsstationen, bultade med svårighet en stationskarl vaken, fingo var sin kudde och sträckte med välbehag ut oss på britsarna i väntsalen i avvaktan på morgontåget.

Med anledning av det skildrade bofyndet, men samtidigt med stöd av flera andra första-handsuppgifter om såväl fjällgåsens som den vanliga vildgåsens och grågåsens häckning vill

Från fjällgässens häckningsmiljö. Foto: Bo Fagerström

jag till sist framhålla en sak, som knappast blivit behörigen beaktad, nämligen det faktum, att gässen höra till dem av våra fågelarter som tidigast på våren skrida till häckning. Då man vet att gässen ruva omkring 4 veckor, måste de fjällgåsägg, som voro nästan kläckfärdiga den 24 juni, ha värpts redan under sista veckan i maj.

Det har roat mig att med tillhjälp av rapporter från de meteorologiska stationerna vid Riksgränsen, Vassijaure och Abisko undersöka, hur väderlek och snöförhållanden böra ha gestaltat sig uppe vid fjällgåsens häckplats nordväst om Kopparåsen under den tid ruvningen pågick. Varje dag under tiden 25 maj-24 juni med undantag av den 1 juni översteg maximitemperaturen 0° , de flesta dagar med åtskilliga grader. Sju dygn, den 25-27 och 31 maj samt den 1-3 juni sjönk dock temperaturen någon del af dygnet under fryspunkten. Snö eller snöblandat regn föll under fyra, på varandra följande dagar den 30

maj-2 juni och regn troligtvis under ytterligare fjorton dygn; juni 1918 var här uppe en synnerligen regnrik månad.

Om sålunda temperatursiffrorna snarast giva intryck av ett tämligen framskridet vårväder, tala uppgifterna om snötäcket ett annat språk. Tyvärr föreligga uppgifter härom endast från Riksgränsen, vilka kanske ej äro fullt tillämpliga på platsen för fjällgåsboet, men att döma av snöförhållandena sådana de gestaltade sig vid tiden för mitt besök, har snösmältningen i terrängen runt gåsboet ej fortskridit snabbare än vid Riksgränsen utan snarare tvärtom. Vid Riksgränsen var snötäcket den 25 maj hela 111 cm tjockt, men hade den 31 i samma månad minskats till 74 cm. Snöfallet under efterföljande dagar uppgick emellertid till 13 cm, det totala snötäckets djup ökades alltså till 87 cm. Den egentliga snösmältningstiden häruppe inföll under tiden 3-16 juni; sistnämnda datum är det sista, varifrån ännu ett slutet snötäcke

rapporteras. Den 17-19 juni kvarlåg snön fläckvis, men från och med den 20 betecknas marken vid Riksgränsen såsom helt bar, vilket, såsom förut blivit nämnt, ej var fallet med nejden omkring fjällgåsboet. Vad isförhållandena angår, rapporteras en vik av Riksgränssjön ha blivit isfri den 20 och halva sjön den 24 juni.

Det anförda må vara nog för att visa, i vilket vinterligt landskap fjällgåsen i själva verket rätt sitt bo och lagt sina ägg. Detta förklarar också boets placering och över huvud taget läget hos de gåsbon, jag hört beskrivas från övre Lappland. Huvudvillkoret för gås-sen häruppe vid valet av boplatz är nämligen att i det ännu djupt snöhöljda landskapet finna en snöfri fläck mark, som tillika erbjuder trygghet mot det väldiga vattenflödet, som följer med den senare inträdande eller samtidigt pågående snösmältningen.

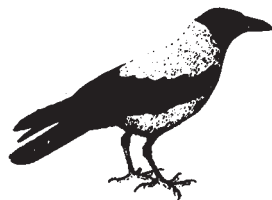
Just detta villkor uppfylla de höga tuvor, som fjällgåsen valt till boplatz, synnerligen väl, under det att exempelvis videsnåren nästan genomgående växa på mark, som över-svämmas vid vårflödena. Enligt TH. C. Fries' uppgift i hans förut omnämnda arbete, där flera sidor ägnas åt dessa egendomliga bildningar, bli de övre partierna av nyssnämnda tuvholmar, vilka blott består av torv, som skjutits i höjden genom en lokal uppfrysningsprocess, snöfria redan i mars-april månad.

Troligen är det samma krav på snöfri mark och skydd mot smältvatten, som så ofta föranleder gåssen att lägga sina bon på högt belägen fastmark och då invid en buske, ett träd etc. Såsom lätt kan iakttagas, uppkomma i den glesa lapplandsskogen de första barmarksfläckarna just runt träden.

Särtryck ur Sveriges Natur 1919

Den speciella myrtypen som författaren pratar om kallas palsmyrar och finns i Sverige bara längst upp i norr.

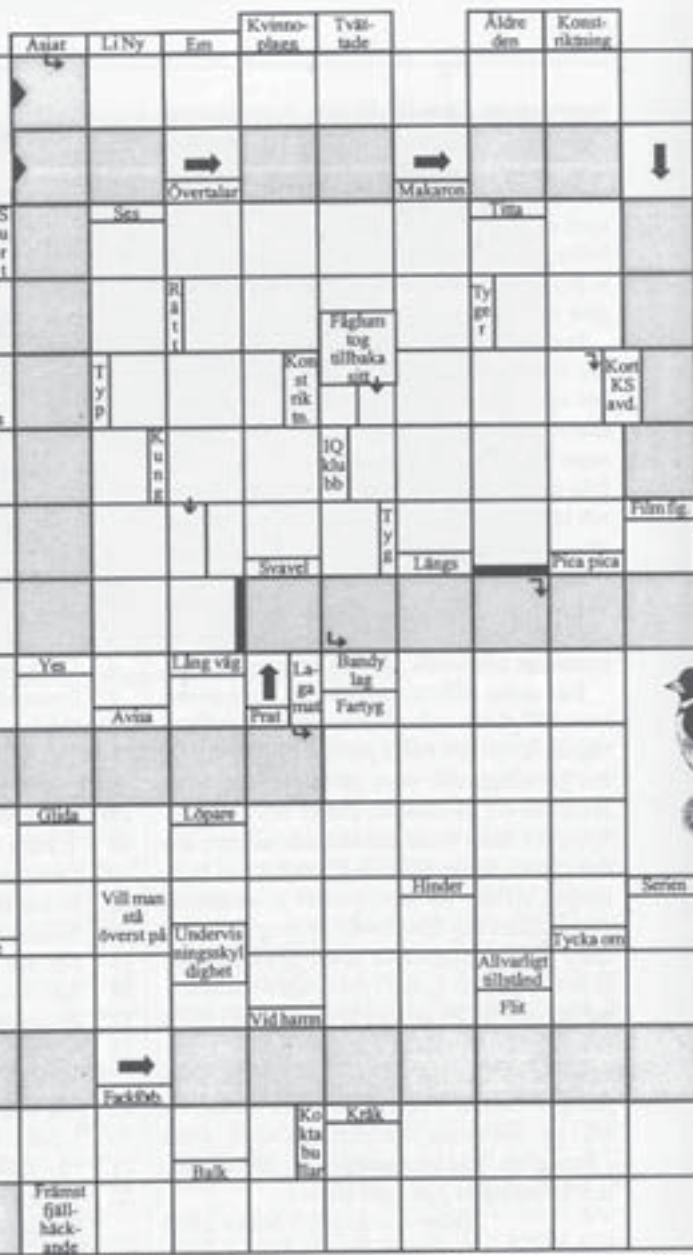
Rätta tävlingsvar

HÄR KOMMER DE RÄTTA SVAREN från ordgåtorna i det förra numret av Nattvakan.

- 1 Fågel med dubbel flax - Turturduva
- 2 Blixt - Vigg
- 3 Valutaresa - Kråka
- 4 Dansband utan fem - Flamingo
- 5 Oceankon - Havstrut
- 6 Liten del av ett träd - Tallbit
- 7 Svartmåla - Svärta
- 8 Trädquisling - Alförrädare
- 9 Vak först i alfabetet - Råka
- 10 Granit Arvid - Stenfalk
- 11 Inte tysk bestämd artikel - Ejder
- 12 Tråkigt färgad gymnast från öst - Gråsparv
- 13 Besvärlig situation - Knipa
- 14 Pavarotti på semesterö - Cypernsångare
- 15 För båt framåt - g - Årta
- 16 Sjukhusrumsstackare - Salskrake
- 17 Bromanjulgodis - Stenknäck
- 18 Schackpjäs i Sahara - Ökenlöpare alt Sandlöpare
- 19 Säg fula ord-stjälare - Svärta
- 20 Sarekvandras - Fjällgås
- 21 Metallskräcken - Guldfasan
- 22 Säger nog inte frisören till sin kund - Klippduva

Vinnare denna gång blev Seve Sundkvist som får en fågelbok i pris. Han får välja själv vilken han vill ha.

18

Assidomän gjorde häckande örnspar hemlöst

MILJÖCERTIFIERADE SKOGBOLAGET ASSIDOMÄN högg ner ett kungsörnsbo i Norsjö väster om Skellefteå i början av november.

Boet fanns i en stor tall som lämnats kvar som fröträäd på ett hygge. I minst fem år har ett kungsörnspar häckat där.

- Vi är de första att beklaga, säger Assidomäns distriktschef till Västerbottens Folkblad.

- Hur många gånger måste vi acceptera att ni ber om ursäkt, undrar Håkan Engström, ordförande för Västerbottens ornitologer, till Norra Västerbotten.

Saxat ur Norra Västerbotten, 15/11-98

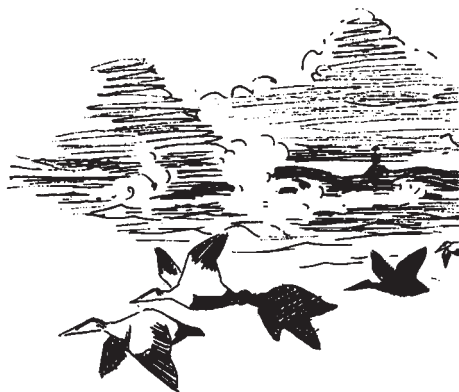

Fall framåt för finska vitryggar

DEN VITRYGGIGA HACKSPETTENS situation i Finland är betydligt bättre än den i Sverige. Sommaren 1998 kläcktes minst 50 ungar i 18 lyckade häckningar, vilket är något färre än förväntningarna baserade på antalet besatta revir. Det kalla försommarvädet anses vara en bidragande orsak till att ej fler ungar

producerades. Summan är klart högre än de elva häckningar som genomfördes 1994, vitryggens hitills sämsta år i Finland.

Helsingen Sanomat 5/7-98

Ingen vårjakt på ejder

I SOMRAS BESLÖT REGERINGEN att inte bifalla länsstyrelsens i Östergötland ansökan om en försöksverksamhet med jakt på ejderhannar i skärgården under tiden 1-15 april. Länsstyrelsen, med landshövding Björn Eriksson i spetsen, hade anammat ett förslag från Östergötlands jaktvårdsförbund och hävdade att vårjakt skulle betyda mycket för den kvarvarande skärgårdsbefolkningen.

Tillsammans med Världsnaturfonden WWF och Naturskyddsföreningen protesterade SOF mot förslaget, och denna gång gick regeringen på vår linje.

Vår Fågelvärld 6-7/1998

Svenskt mästerskap i "tomtskådning"

LÖRDAGEN DEN 12 SEPTEMBER avgjordes första inofficiella riksmästerskapet i tomtskådning. Initiativtagare var, inte oväntat, Bengt Stridh i Enhagen utanför Västerås. Samme Bengt ligger bakom det kraftigt ökande intresse i landet för att skåda från sin egen lilla plätt. För några år sedan startade han Klubb Tomt 100, och på hans hemsida kan man följa hur landets "tomtskådare" lyckas i sina ansträngningar.

Vid RM i tomtskådning tog hallandskusten i det närmaste storslam. Vinnare blev Varbergsbon Christer Andersson, som med utsikt över Getteröreservatet lyckades räkna in hela 89 arter. Tvåa kom Galtabäcksbon Gunnar Pettersson med 72 arter och trea "fyrvaktarna" i Segerstads på Öland, Christian Cederroth och Cecilia Johansson med 70 arter. Kolla gärna in Bengt Stridhs hemsida på: www-pp.hogia.net/bengt.stridh.

Vår fågelvärld 6-7/1998

Hur snabbt kan fåglar röra sig

PILGRIMSFALKEN HAR LÄNGE VARIT KÄND som inte bara den snabbaste av alla fåglar utan också som det snabbaste av alla djur. De flesta historier om pilgrimsfalken är dock lätt överdrivna.

Pilgrimsfalken har visserligen fortfarande världsrekordet i snabbhet, när det gäller störtdykningar. Tidigare har man trott att den kunde nå upp i 400 kilometer i timmen i sin blixtnabba jakt på bytesdjur på marken, men man har bara kunnat bekräfta att den kommer upp i 131 kilometer i timmen. En del forskare anser dock att pilgrimsfalkens topp-

hastighet vid dykning kan komma upp i 200 kilometer i timmen.

I vågrät flykt kommer pilgrimsfalken upp i högst 100 kilometer i timmen, och därmed sackar den efter långt i förhållande till de verkligt snabba flygarna i fågelvärlden. Den så kallade taggstjärtseglaren är med en topphastighet av 171 kilometer i timmen i en helt annan klass, och den tar därmed åt sig titeln som världens snabbaste fågel i fri flykt. Faktiskt flyger den så snabbt att det är svårt att ta bra bilder av rekordhållaren i luften. Med sin imponerande fart flyger den nästan 20 kilometer i timmen snabbare än sin närmaste konkurrent, fregattfågeln.

Även om fåglarnas flygskicklighet givetvis gör att de har en fördel gentemot landdjur, så kan även vissa springa. Strutsen har rekordet med en normal löphastighet av 50 kilometer i timmen och en topphastighet av 72

kilometer i timmen. Det gör den till världens snabbaste tvåbenta djur.

Bland simmande fåglar går det något långsammare, men en del simmar ganska snabbt. Åsnepingvinen har rekordet med 35 kilometer i timmen.

Saxat ur Illustrerad Vetenskap nr 15-98

Rapportera svarthättor i vinter

SVARTHÄTTAN SER UT att ha ändrat vintervanor. I stället för att flytta till tropiska Västafrika försöker många svarthättor tillbringa vintern i västra och norra Europa. Återfynd av ringmärkta fåglar visar att det framför allt är centraleuropeiska fåglar som blir kvar i Europa.

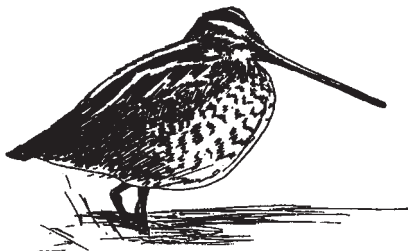
Hjälp till att kartlägga svarthättans förekomst i Sverige i vinter! Rapportera dina observationer till *Vår Fågelvärld*, Box 7006, 300 07 Halmstad eller via e-post: anders.w@ornitologerna.se

Resultatet presenteras fortlöpande på kartor på *Vår Fågelvärlds* hemsida: www.ornitologerna.se

Svenska häckfågeltaxeringen 1997

FÅGELFAUNAN I SIN HELHET visade 1997 små förändringar i jämförelse med 1996. I ett litet längre tidsperspektiv innebar dock 1997 en fortsättning på den långsamma nedgång som registrerats både 1995 och 1996.

Bland de arter som ökat kan nämnas grönfinken, som tar ett nytt kliv uppåt i sin mångåriga ökning, talltita (har ökat två år i rad efter att ha minskat flera år i följd), svart-hätta och trädgårdssångare, men den senare

ligger fortfarande under sina rekordsiffror från början av 1990-talet.

Bland de arter som minskat kraftigt finns tornseglare, järnsparv, grå flugsnappare och ärtsångare. För tornseglare är det det lägsta värdet någonsin. Järnsparven verkar vara inne i en långsiktig nedgångsfas som pågått sedan 1980-talets början.

Andra arter med en nedåtgående trend är stare, som 1997 nådde sin hitills lägsta notering, enkelbeckasin (30 % av beståndet 1975), och ringduva.

Göken har länge minskat i antal, en halvering av beståndet har skett under den sista 20 års perioden. Den var tidigare talrikare på platser där det fortfarande finns gök och den har även försvunnit från platser där den tidigare registrerats.

SOF 1998. *Fågelåret 1997*. Stockholm

Svensk ringmärkning 1997

I SVERIGE RINGMÄRKTES 1997 260 000 fåglar, vilket är ett lägre antal jämfört med de närmast föregående åren. Minskningen beror troligen till största del på minskad tillgång på fåglar eller möjligen i sämre fångst-betingelser på grund av rådande väder-förhållanden och inte på grund av minskad aktivitet bland ringmärkarna.

Bland de arter som toppar listan över flyggmärkta fåglar är det framförallt kungsfågel, blåmes och domherre, vars märksiffror kraftigt rasat sedan föregående år. Alla tre arterna är så kallade invasionsfåglar vars flyttning till stor del styrs av födotillgång och populationsstorlek.

Av flygga fåglar märktes flest av lövsångare, blåmes, rödhake, rörsångare och grönsiska. Av boungar toppade talgoxe listan följt av svartvit flugsnappare, blåmes, stare och halsbandsflugsnappare.

Flera rovfågel- och ugglearter uppvisade också förvånansvärt låga märksiffror. Ett glädjeämne är dock att märkningen av både havsörn och pilgrimsfalk ökar och 1997 uppvisade de klart högsta märksiffrorna i svensk ringmärknings historia.

Under 1997 inkom 2 913 återfynd av 149 olika arter, av dessa var nära hälften funna i utlandet. Flest återfynd gav skrattnås, gråtrut, storskarv, rörsångare och strömstare. 25 återfynd kom från tropiska Afrika, därav fiskgjuse (11) och skräntärna (7). En fiskgjuse märkt som unge utanför Luleå återfanns på sitt sjuttonde levnadsår i ett fisknät i Zambia.

Att strömstaren är en anmärkningsvärd art bekräftades återigen 1997. En strömstare, märkt som unge 1996 i Härjedalen, kontrollerades till att börja med som häckande hanne

i Östergötland i mars-april 1997, 493 km från födelseplatsen. Häckningen ödelades av gärdsmyg som placerade sitt bo på strömstarens ägg. Hannen gav inte upp med detta utan i juli samma år konstaterades han häcka och ha ungar tillsammans med en annan hona. Men denna gång hade han rört sig till sina hemtrakter i Härjedalen. Platsen som han hade valt för sitt andra häckningsförsök under samma år låg bara 35 km från hans födelseplats.

En rödhake märktes vid Ottenby 26 april kl 09 och kontrollerades vid den finska fågelstationen Jurmo följande dag kl 06. Avståndet, som är 507 km, är längre än vad man brukar anta utgör en normal nattetapp. Vid det aktuella tillfället rådde en svag till måttlig medvind som förmodligen bidrog till den långa flygetappen.

Bland återfynden 1997 finns flera fåglar som uppnått en ansevärd ålder. Inte mindre än tolv fåglar var över 20 år vid återfyndstillfället. Årets äldsta var en sillgrissla som, nästan 28 år gammal, fastnade i ett fisknät utanför Ventspils i Lettland. Den märktes på Stora Karlsö i juli 1969.

Strömstaren

Bernt Carlsson

DET VAR EN VÄRKVÄLL FÖR LÄNGE SEDAN, en kväll lugn och stilla med värme i luften och sjön låg spegelblank. Den gamla segeldukskanoten väntade, så jag kunde inte motstå frestelsen att paddla ut på det blanka vattnet. På sin sten ute vid abborrgrundet stod fiskmåsen, lojt blickande ut över vattnet, makan låg säkert på ägg någonstans i närheten. I strandkanten simmade ett par gräsänder i sakta mak och längre ut på sjön syntes bara små krusningar där storlommen hade dykt, kanske jag oroade den?

I sakta mak paddlade jag runt udden, en strandpipare flög bort med snabba vingslag gällt pipande, och kom in i Smalsjön, en kanalliknande vik med ganska branta stränder. Jag närmade mig den gamla dammen, som hade reglerat vattentillförsel till ett för länge sedan rivet sågverk någon kilometer nedströms. Bäckens hade med tiden skurit ut en djup ravin och bildade en mängd mindre vattenfall och höljor. Här beslöt jag att gå iland. En bit nedströms vid en av de större höljorna slog jag mig ner i den mjuka mos-

san. På de branta sluttningarna växte mycket gammal, grov högstammig granskog. I den tilltagande skymningen kände jag att så här måste John Bauer ha sett den trollskog han så skickligt målade, och visst kunde man ta den stora stenen, övervuxen med tjock moss, för en stelnad trollgubbe och nere vid den lilla myren kunde man visst se älvorna dansa. Detta var en kväll som man bara får uppleva en gång i sitt liv det finns inte ord att beskriva den underbara stämningen i bergakungens pelarsal.

När jag satt där och lät fantasin spela såg jag något svart med vit haklapp på en sten vid höljan, hastigt dök han ner i det klara vattnet, jag kunde se hur han simmade med vingarna, kom upp på andra sidan, satt där och vippade för att i nästa stund dyka i vattnet på nytt. En strömstare tänkte jag, var namnet kom ifrån vet jag inte än i dag, fågeln var helt obekant, jag hade aldrig sett den förr. Var det älvorna nere vid myren som viskade i mitt öra? Det började bli sent så jag paddlade hem med minne av en oförglömlig kväll.

Femtiosju år senare ville jag besöka strömstarens dal, en skogsbilväg fick leda mig till platsen, det fanns ingen båt så sjövägen var stängd. När jag kom ner i dalen mötte mig en syn jag aldrig glömmet, skogen var borta. Med schaktmaskin hade man grävt ut en stor vändplan för timmerbilar. I den motsatta sluttningen i bäcken låg en galvaniserad vägtrumma överfylld med grus. I den hitre sluttningen växte några risiga smågrannar mellan stora traktorspår. Mossan var borta, stenen liknade inte längre någon trollgubbe och älvorna hade nog slutat dansa för länge sedan. Bäckens syntes knappast övervuxen som den var med sly och annat bråte.

Måste modernt skogsbruk vandalisera naturen så?

HUDIKSVALLSREGIONENS FÅGELKLUBB
EKONOMISK REDOVISNING FÖR VERKSAMHETSÅRET 1998

RESULTATRÄKNING

Intäkter	
Medlemsavgifter	6 520:00
Ränta	<u>35:27</u>
Summa intäkter	<u>6 555:27</u>
Kostnader	
Nattvakan	4 180:00
Porto	600:00
Utbetalningskort	36:00
Årsavgift postgiro	290:00
Inköp av nät	1 820:00
Möteskostnader	<u>130:00</u>
Summa kostnader	<u>7 056:00</u>
Årets överskott	-500:73
Summa kostnader och årets överskott	<u>6 555:27</u>

BALANSRÄKNING

Tillgångar	
Innestående på postgirokonto	5 152:43
Summa tillgångar	<u>5 152:43</u>
Skulder och eget kapital	
Skulder	0:00
Eget kapital	5 152:43
Balanserat överskott	-1995 9 638:81
	1996 -1 942:22
	1997 -2 043:43
	1998 <u>-500:73</u>
Summa	<u>5 152:43</u>

Dessutom förfogar klubben över en fond efter Magnus Johansson.

Tillgångar 11 992:74

Silltrutar på Gammelstenen. Foto: Mats Sundkvist

Återfynd av silltrut

Kenneth Karelius, Lars Göran Lindström

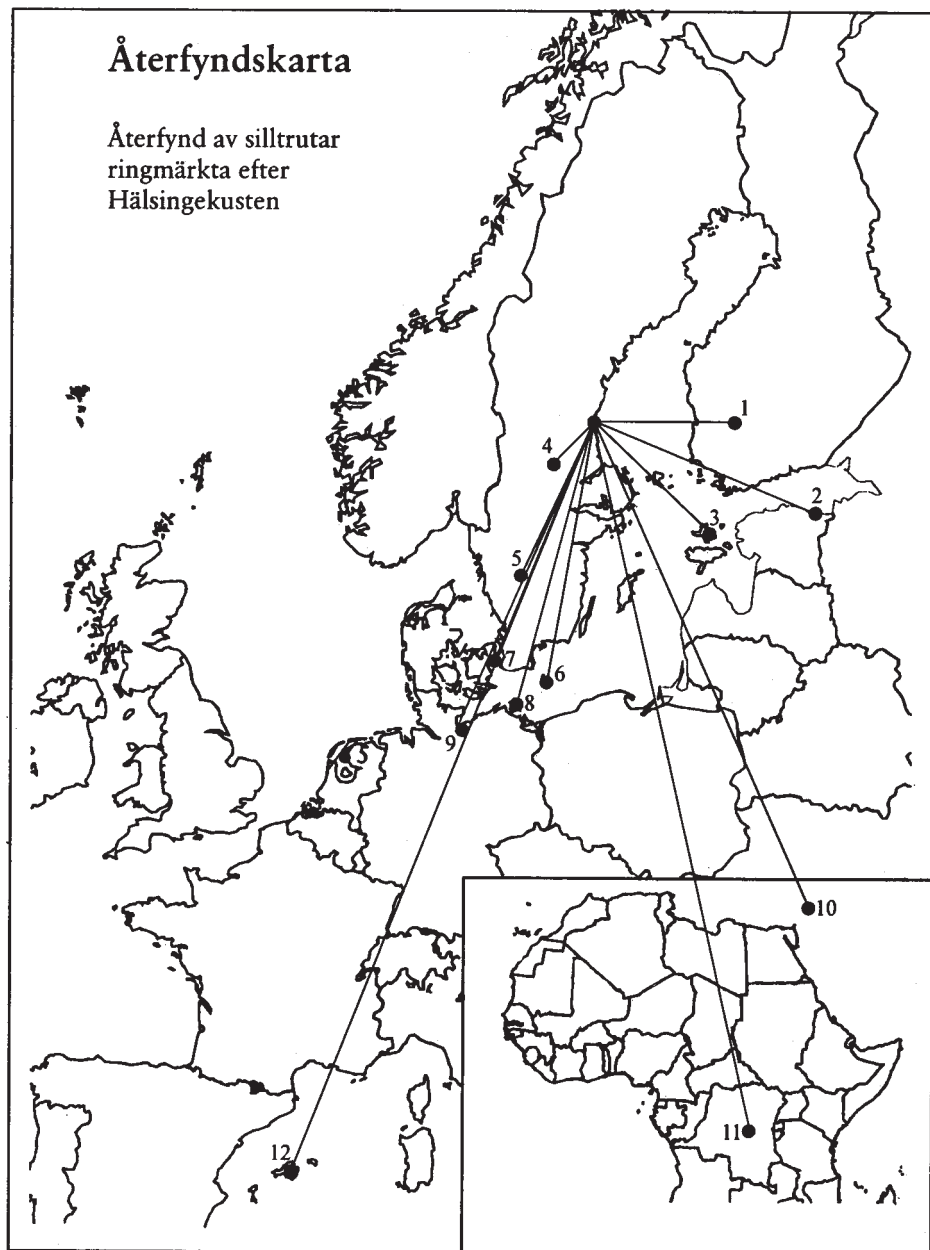
RINGMÄRKNINGEN AV SILLTRUTAR började 1991 då endast 22 ungar märktes. Efterhand har märkningen intensifierats och 1995 och 1997 märktes 359 stycken varje år. Totalt har till och med 1998 märkts 1 750 ungar av silltrut. Detta har gett 26 återfynd och 3 egna kontroller. Av dessa återfynd kommer hela 7 stycken från Israel där sex har kontrollerats levande. Detta går utmärkt tack vare att en del av silltrutarna har märkts med färgringar som går att läsa av med tubkikare i fält. Den ras av silltrut som finns i Östersjön flyttar ganska långt, till skillnad från rasen som finns efter västkusten, vilket våra återfynd visar. Om man tittar på våra återfynden från Israel så visar de att våra silltrutar har en östlig flyttväg och att en del flyttar så långt söde-

rut som mellersta Afrika. Man kan ju undra varför silltruten flyttar så långt när våra andra trutarter, havstrut och gråtrut, båda är kortflyttare. Här följer de tolv intressantaste återfynden (se karta nästa sida).

- 1 Tammerfors, Finland
- 2 Eeskula, Estland
- 3 Hiiu (Ösel), Estland
- 4 Bjursås, Dalarna, Sverige
- 5 Blomberg, Östergötland, Sverige
- 6 Bornholm, Danmark
- 7 Köpenhamn, Danmark
- 8 Rügen, Tyskland
- 9 Lübeck, Tyskland
- 10 Tel Aviv, Israel
- 11 Kindu, Zaire
- 12 Palma de Mallorca, Spanien

Återfyndskarta

Återfynd av silltrutar
ringmärkta efter
Hälsingekusten

På kryssning första januari

Karin Svensson

JAG TRODDE ATT KRYSSNING var en resa med båt till Helsingfors, men efter att ha varit med på HFK:s nyårsexkursion har ordet fått en ny betydelse. I fågelskådarkretsar är kryssning någonting helt annat! På årets första dag gäller det att se så många arter som möjligt och därigenom få lika många nya årskryss på sin lista. I år var kryssningen på nyårsdagen dessutom extra viktig eftersom GLOF har utlyst en kryssartävling, det så kallade "Januariracet". Viken kommun i länet och vilken skådare kommer att se flest arter under januari 1999? Efter att ha varit med Hudiksvallsklubben på "kryssjakt", tror jag att jag vet svaret.

Årets exkursion samlade totalt nio deltagare och vi började med att åka till Forsa och Rolfstaån, där det några dagar tidigare hade setts sångsvan. Vi fick dock inte se någon sångsvan, utan fick nöja oss med knöl-

svan, ca 100 kanadagäss och en strömstare. Därefter åkte vi tillbaka in mot Hudiksvall för att titta vid fågelbord och kända utfodringsplatser. Förutom alla de vanliga vinterfåglarna kan nämnas bergfink, bofink, björktrast, turkduva, trädkrypare, ringduva och gårdsmyg. Ringduvan och gårdsmygen sågs dock av bara varsin deltagare, till alla de övrigas stora besvikelse.

Efter stadsskådningen åkte vi vidare mot Hornslandet. Vi stannade först vid Arnövikens, där vi bl a fick se gråspett. Kuggören och Hölick var i år litet av en besvikelse, med färre arter än tidigare år. Bland observationerna kan nämnas alfågel, gråtrut, havstrut, fiskmå och en sparvuggla i skogen vid Hölicks camping. Sista stoppet var vid Dressviken, där en jagande havsörn bjöd på en mycket vacker och värdig avslutning på årets första exkursion. Totalt sågs 42 olika arter, ett bra resultat från en lyckad exkursion.

Årsmöte

**Hudiksvallsregionens fågelklubbs
årsmöte äger rum torsdagen den
11/3 -98.**

**Vi träffas i Räddningstjänstens
lokaler vid E4:ans södra utfart i
Hudiksvall, klockan 18.30.
Sedvanliga årsmötesförhandlingar
står på programmet och dessutom
bildvisning. Fågelklubben bjuder
på fika.**

Välkomna!

Sammanställning av ring- märkningen på Reffelmansviken 1987-98

Lars Göran Lindström

RINGMÄRKNINGEN MED SLÖJNÄT på Reffelmansviken startade i liten skala på hösten 1987 med bara några få märkdagar. Reffelmansvikens läge längst in i Hudiksvallfjärden plus att det var uppläggningsplats för trädgårdsavfall och gammal soptipp verkade intressant. Växtligheten var riklig vilket innebar att det fanns mycket mat för både frätare och insektsätare. Ganska snart stod det klart att många fåglar rastade och åt upp sig innan

flykten söderut fortsatte, så att platsen för ringmärkning var väl vald.

Med åren har märkningsinsatserna ökat så att antal dagar med ringmärkning är nu betydligt flera än det var från början. Efter 12 års märkning kan det vara dags att göra en årsvis sammanställning. Totalt har det märkts 13 248 fåglar av 72 arter.

Den i särklass mest fångade arten är inte oväntat lövsångare föld av blåhake. Just

blåhaken har blivit något av en karaktärsfågel för Reffelmanviken. Varje år går man och väntar på att de första blåhakarna skall anlända från sina häckningsplatser i fjällen och sedan är det evigt räknande på hur många blåhakar som har fångats. Blåhaken har också gett det roligaste återfyndet hitills. En Shejk i Qatar hittade nämligen en utmattad blåhake i november 1990 som vi hade märkt ett par månader tidigare. Det var det första vinterfyndet av blåhake ringmärkt i Sverige och det blev omtalat både i radio och press.

Tittar man på mera ovanliga arter så topas väl listan av höksångare där alla fynd av arten i Hälsingland (7 st) gjorts på Reffelmansviken. Två andra ovanliga arter var den försärla som fångades 1993 och den rödstrupiga piplärkan året efter.

Under senare år har vi alltid fått någon eller några ungar av näktergal som har varit väldigt unga vilket tyder på att häckningar av arten har skett i närheten.

Här nedan följer en årsvis sammanställning av höstmärkningen på Reffelmansviken.

Ringmärkningen på Reffelmansviken under hösten

Art/år	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Sum
Sparvhök	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	4
Småsnäppa	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	2
Mosnäppa	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	3
Gluttsnäppa	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Grönbenä	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	3
Drillsnäppa	0	0	0	0	0	0	9	6	0	0	0	2	17
Tornseglare	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Mindre hackspett	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Sånglärka	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Ladusvala	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	3
Trädpiplärka	0	0	0	12	5	1	15	16	5	13	50	23	140
Angspiplärka	0	0	0	0	0	2	8	1	16	16	24	53	120
Rödstrupig piplärka	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Gulärka	0	0	0	4	1	3	2	0	0	7	57	36	110
Försärla	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Sädesärka	0	0	1	2	2	6	12	9	4	5	11	23	75
Gärdsmyg	0	0	0	0	0	1	2	0	1	0	0	1	5
Järnsparv	0	0	0	8	7	2	292	74	48	134	69	78	712
Rödhake	0	3	0	4	2	26	36	21	5	33	23	33	186
Näktergal	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4	2	1	8
Blåhake	0	6	88	102	80	77	79	118	71	115	163	98	997
Rödstjärt	0	0	1	1	4	0	4	4	2	2	3	9	30
Buskskvätta	0	0	0	7	4	4	3	1	2	3	8	16	48
Stenskvätta	0	0	0	0	9	3	5	0	4	0	5	2	28
Koltrast	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2	1	4
Björktrast	0	1	0	0	1	0	4	2	0	0	1	1	10
Taltrast	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	1	1	5
Rödvingetrast	0	0	0	0	0	1	1	5	0	0	1	1	9
Gräshoppsångare	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1

Art/år	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Sum
Sävsångare	0	1	10	7	5	13	22	17	4	14	31	22	146
Kärrsångare	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Rörsångare	0	0	0	10	4	21	12	22	20	20	54	43	206
Härmsångare	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	3
Höksångare	0	0	1	0	0	3	0	0	0	2	0	1	7
Artsångare	0	0	4	7	3	6	11	12	11	17	28	14	113
Törnsångare	0	0	4	20	10	9	17	9	22	19	27	16	153
Trädgårdssångare	0	1	3	4	9	11	12	54	16	34	61	20	225
Svarthätta	0	1	2	5	11	8	27	27	9	25	41	19	175
Grönsångare	0	0	0	1	1	0	0	3	1	1	1	4	12
Gransångare	0	0	10	3	15	14	75	21	68	120	62	68	456
Lövsångare	0	3	225	345	316	139	423	671	268	466	536	216	3608
Kungsfågel	0	0	1	0	0	2	2	1	1	1	1	1	10
Gråflugsnappare	0	0	0	1	1	2	5	16	1	1	3	3	33
Svartvit flugsnappare	0	0	0	0	0	0	2	1	5	1	7	8	24
Stjärtmes	0	0	0	0	0	0	0	10	0	4	0	0	14
Talltita	1	1	0	10	1	7	7	6	2	23	20	4	82
Svartmes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Blåmes	1	10	2	33	29	18	70	22	19	110	94	87	495
Talgoxe	1	6	4	40	26	37	70	32	51	108	97	82	554
Nötväcka	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3	3	0	7
Trädkrypare	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	2	1	5
Törnskata	0	5	10	22	12	27	12	18	11	8	18	19	162
Skata	0	1	0	0	0	0	3	0	1	2	0	0	7
Kråka	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Pilfink	0	1	30	20	12	0	11	27	20	8	2	4	135
Bofink	1	3	39	50	54	10	20	40	10	36	15	42	320
Bergfink	0	0	10	2	14	5	2	20	11	51	33	22	170
Grönfink	8	1	3	12	36	7	56	46	13	30	86	21	319
Steglits	0	0	0	3	0	0	2	1	0	2	2	2	12
Grönsiska	0	9	4	47	19	10	3	140	0	282	123	21	658
Hämpling	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	2	4
Vinterhämpling	0	0	0	10	3	2	0	0	6	0	3	0	24
Gråsiska	0	0	0	88	6	0	0	19	3	19	320	282	737
Snösiska	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	5	9
Rosenfink	0	0	0	0	1	0	0	31	8	7	28	24	99
Domherre	0	0	0	14	5	0	0	0	0	23	2	3	47
Lappsparv	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	3
Snösparv	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Ortolansparv	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Gulsparv	0	0	0	11	10	3	224	54	71	60	112	139	684
Videsparv	0	0	0	0	0	4	47	8	20	8	26	37	150
Sävsparv	0	0	3	10	19	29	138	71	182	83	159	225	919
TOTALT	12	52	456	926	740	514	1765	1663	1015	1926	2355	1836	13248

Ville med en steghils. Foto: Mats Sundkvist

Program

vår och höst

Samling där inte annat anges är alltid vid Lillfjärdens utfodringsplats.

Innemöte

24/2

Samling: Studieförbundets lokal, 19.00

Ansvarig: Lars Göran Lindström, 141 21

Vi har under hösten haft några innemöten som har blivit väldigt uppskattade trots att vi inte har annonserat när mötena skall vara. Sista gången var det hela 18 personer som deltog. Vi pratar om fåglar vi sett under lugna former. Om du vill vara med nästa gång och inte vet var det är kontakta Lars Göran.

Ugglor

11/3

Samling: 19.00

Ansvarig: Stefan Fors

Under sommaren och våren har det varit många gnagare i farten. Spår har setts överallt. Redan i början av januari, när detta skrivs, har ett flertal sparvugglor setts och ett par pärlugglor hörts. Vi får hoppas att vintern bjudit på snö så att gnagarna har fått skydd så att det blir ett riktigt uggelår igen.

Tisdagsexkursionerna

Vi får hoppas på en tidigare vår i år än det var förra året. I fjol hade vi den första kvällsexkursionen den 14 april och då var det ganska mycket vinter kvar, vilket innebar att det var svårt att se någon mängd fåglar. Som vanligt åker vi runt i Hudiksvalls omgivning och tittar på de fåglar som har anlänt. Det positiva med tisdagsexkursionerna är att man inte behöver stiga upp i ottan. Man behöver inte heller vara någon expert på fåglar för att kunna följa med.

13/4 kl 17.30 Ansvarig: Mats Sundkvist
 20/4 kl 17.30 Ansvarig: Seve Sundkvist
 27/4 kl 17.30 Ansvarig: Owe Nygren
 4/5 kl 17.30 Ansvarig: Niclas Wallin
 11/5 kl 17.30 Ansvarig: Karin Svensson

Fågelskådningens dag 9/5

Samling: Fågeltornet vid Tunasjön, 08.00
 Ansvarig: Sven Carlberg

Under snart tio år har Sveriges Ornitologiska Förening anordnat fågelskådningens dag. I hela Sverige går fågelvänner ut i naturen och tittar på de vårfåglar som har anlänt. Vi i Hudiksvall samlas som vanligt vid Tunasjön och dess fåglar.

Orrspel

Under april och maj kan den som är intresserad av orrspel kontakta Sven Norman 0652-204 18 så visar han på en bra spelplats.

Ornskarpen 19/5

Samling: Reningsverket i Strömsbruk, 18.00

Ett besök till Hudiksvalls granne i norr brukar alltid ge utdelning. I fjol var hela 60 personer med på denna exkursion. Anordnare är Nordanstigs naturskyddsförening.

Gran 29-30/5

Ansvarig: Karin Svensson 0650-175 37

I Nordanstigs kommun ligger en av Norrlands finaste fågelöar, Gran. En tidig morgon, med ett spegelblankt hav är något att minnas för hela livet. Tordmular på närhåll kan bli garanteras.

I slutet av maj anordnar fågelklubben en resa dit med övernattnig. Båten för överfarten tar ca 15 personer så att deltagarantalet måste bli begränsat. Om du är intresserad så hör av dig till Karin, ju snabbare du är med din anmälnig desto större chans har du att få följa med.

Nattsångare

11/6

Samling: 20.00

Ansvarig: Mats Axbrink

De sista åren har det varit ganska dåligt med sjungande nattsångare, men med en varm senare del av maj så kan inflödet av bl a gräshoppssångare och flodsångare från sydost bli ganska stort, så man vet aldrig vad som väntar. I alla fall så är det underbart att var ute i naturen under en försommarnatt så man ångrar sig aldrig om man följer med. Dessutom är det en fredagskväll så att man kan sova ut nästa morgon.

Ringmärkning

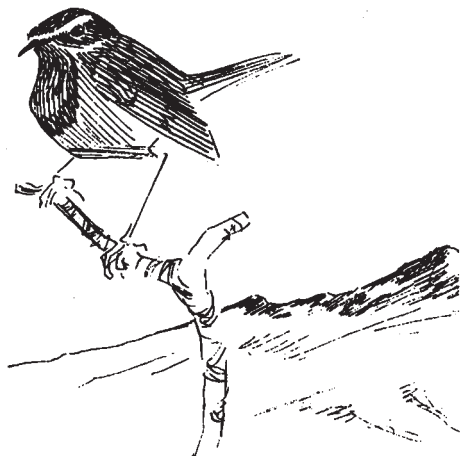
28/8

Samling: Reffelmansviken, 05.00

Ansvarig: Mats Axbrink

Den mest besökta av de programpunkter som fågelklubben hade i fjol var ringmärkningen. Över 40 personer var någon gång på Reffelmansviken och tittade på hur ringmärkning går till. Lägg därtill en klass från Håstaskolan så blir besökstalet över 70. Vi som håller på med ringmärkning tycker att det är roligt att så många tycker att det är intressant.

En av de bästa sakerna med ringmärkning av fåglar är att man får se fåglarna väldigt

nära, ja till och med hålla de i handen. I slutet av augusti bör blåhaken vara en av de arter som det fångas flest utav. Den är då inne i sin flyttning mot sydost, kanske Indonesien eller Pakistan är slutmålet.

Ringmärkning

25/9

Samling: Reffelmansviken, 06.00

Ansvarig: Kenneth Karelus

I slutet av september har vi vår andra dag när ni kan besöka ringmärkningen vid Reffelmansviken.

Ni är i och för sig välkomna även andra dagar för ringmärkningen håller på i stort sett varenda dag under augusti till och med oktober om vädret tillåter. På morgnar, under helger, från ca 05.00 till 11.00 och på kvällar från 17.00 till 20.00.

I slutet av september har de flesta av sångarna lämnat våra trakter men en morgon med ringmärkning kan även då bjuda på en mångfald av arter och en stor mängd av fåglar.

NATURBOKHANDELN

Sveriges Ornitologiska Förening

KVALITET!

LÅGPRIS!

KIKARE

av hög kvalitet: Tubkikare, handkikare, minikikare, nybörjarkikare, stativ m.m.

NATURBÖCKER

från hela världen om fåglar, växter, däggdjur, områden/resor, barnböcker och mycket mer...

FRITIDSKLÄDER

förutom Fjällräven och Helly Hansen även Thomas Cook Adventure och Nokia-stövlar.

NATURLJUD

CD-skivor och ljudkassetter med fågelsång och naturljud från hela världen.

M.M.

Lappar, artlistor, anteckningsböcker, sittdynor, rovfågelsiluetter, bird-feeders m.m., m.m.

Medlemmar i SOF har 10% rabatt på alla böcker, CD, ljudkassetter och fritidskläder.

Skicka efter vår katalog-gratis!

Tre goda skäl att välja Naturbokhandeln

PRISER

Originalprodukter alltid till lägsta pris (jämför gärna!) och inga dolda kostnader!

FÖR FÅGLARNA

Helt ägt av SOF-allt överskott går till föreningens arbete med fågelskydd, fågelforskning och främjandet för fågelintresset.

SERVICE

Varor i lager-snabba leveranser, stort sortiment, reservdelar, ansvar och kunskande.

Prisexempel på kvalitetskikare (november 1998)

Priserna kan komma att justeras uppåt eller nedåt-ring för aktuella priser.

Kowa TSN1 utan okular	5 290 kr
Okular TSN 30x w	2 190 kr
Kowa TS 611 utan okular	3 790 kr
Okular TS 611 27x w	1 490 kr
Zeiss 10x40 BGAT'P'	9 990 kr
Swarowski 8x30 SLCWB	6 490 kr
Swift Audubon 8,5x44 SOF	2 690 kr

Beställ per POSTORDER, med snabba leveranser till minimala kostnader.

Ordertelefon:

0485-441 00

Naturbokhandeln

Sveriges Ornitologiska Förening

Stenhusa gård, Stenåsa
380 62 Mörbylånga

